

man şeytanlaşıyor, ama bir masal figürü değil, günlük hayatta da varolan, etkilendiğimiz, dolaylı hayvan dediğimiz iyi ya da kötü figürler gibi. Ama, Goya'nın beni hiç etkilemeyen bir dönemi de var. Orijinallerini de gördüm. Bana sadece iyi bir ustalık gösterisi, iyi bir işçilik, bir tekrar gibi geliyor. Velázquez'in de orijinallerini gördüm. Velázquez İspanyol resminin temeli, yine de kurduğu dünya optik yanılısamadan öteye, tablonun ötesine geçemiyor. Bosch ise zaman zaman Brueghel'le yan yana getirdiğim, yakınlaştığım biri. Ama Bosch kutsalı da yine dünyevî alan içerisinde görüyor. Bütün o kâbuslar, şunlar bunlar, kutsal kitapların tarif ettiği resim gibi. Bosch öte dünyayla bu dünyayı yan yana getirdiğinde çok dünyevileştiriyor, dünyevileştiği oranda da bana uzak geliyor, beni itiyor. Sanat dediğimiz şey dünyevileştiği oranda göz onu arzular, göz onu istiyor. Ben bunu istemiyorum.

Francis Bacon?

Aynı kanaldan gitmesek bile, resimleri bende aslında çok uzak olmadığı izlenimi bırakıyor. Figürleri, nesnelere muz soyar gibi soyuyor. Her soyduğunda bir başka şekil çıkıyor. Bir insanın derisini soyarsın bir biçim çıkar, tekrar soyarsın başka bir biçim çıkar. Soydukça soyabiliyorsun. Her soyduğunda da etkisi çok güçlü bir görüntüyle karşılaşıyorsun. Sürekli kendi üstünden deri atıyorsun, sonsuz kere gidebilecekmiş gibi. Bu anlamıyla da bana yakın, figürleri üst üste bindiriyorum, ama her bindirdiğimde teke varıyor.

Devrimci ressam Courbet'ye ne diyorsun?

Courbet'yi kendi dönemi içinde konuşmak lâzım. Courbet'yi geleneğinden kopartarak, virtüözite düzeyinde taklidi olan o kadar çok iş çıktı ki ortaya, artık Courbet'yi görmemeye başladık. Courbet bence belgeler gibi, fotoğraf çeker gibi yapmış bütün işlerini. İçinde bulunduğu süreci bir sosyalist olarak izliyor ve resmediyor. Dönemi içinde belki de öyle olması gerekiyor. Ama Courbet'nin de yaptığı, yine moderniteyle birlikte gelen gözün çerçevesinde. Courbet ister sosyalistçe baksın, o imgeleri kullansın, isterse "Dünyanın Kökeni"ni yapsın, yine optik bir resim yapıyor; göz retinasına hitap eden, duvara asılan, izlenen ve "beni al, ben senin olmak istiyorum" diyen bir resim.

Senin resmin duvara asılmak istemiyor mu, göze hitap etmiyor mu?

Benim resmim bunun dışında. Kendi iç geleneğimin onlarla hiçbir ilgisi yok. Yapan kişi olarak, yaptıklarımın seyredilesi bir şey olduğunu düşünmüyorum. Tabelacıda iş olarak nasıl çalışıyorduksam öyle benim için. Adam mezarlık tabelası istiyordu, yapıyordum, alıp gidiyordu. Ben sanatçı kelimesini tırnak içinde kullanıyorum, o kelimeyi hiç sevmiyorum ve kendim için doğru da bulmuyorum. Ben sanatçı da değilim; o anlamda ressam da değilim.

Karagözcü müsün?

Karagözcü de, oymacı de, levhacı de, tabelacı de, hiç önemli değil. Ama ben ressam değilim. Ressam boya karandır, yüzeyde trük yaratandır. Boyasının macerası peşinde dolaşandır. Sanatçı da o vasfı sa-

hiplenendir. Zaten onu sahiplenmek zorunda, sistem o adı koymuş, ama benim öyle bir derdim yok. **Sen de bir tuvalin üzerine, bir çerçevenin içinde, boyayla, renkle işler yapıyorsun ve bunlar "piyasaya" giriyor, satılıyor...**

Çalışmadan yaşayabilecek durumda olsaydım, arkadaşlarıma daha çok resim ayırırdım, ama yine de resimlerimi satardım. İçinde yaşadığım sistem bu; emek vermişsin ve emek satılıyor. İşçi de emeğini satıyor, kavga dövüş ne kadarını geri alıyor, o ayrı. İşlerimi çok kişinin görmesini istemezdim, çok görünür kılanabilecek işler de değil zaten, posterlerini yapamazsın mesela. Çok görünür olmak ortalıktaki Che tişörtlerini akla getiriyor. O görünürlük, bizi arkasından götüren o gizil şeyi bertaraf ediyor, anlamı yok ediyor. Her dakika gözümün önünde Atatürk posterleri gibi Che fotoğrafı görmek istemiyorum. O özlediğim bir fotoğraf olsun, arada bir kapıyı açıp levha gibi bakayım.

Resim senin için insanlarla ilişki kurmanın, onlara ulaşmanın bir aracı mı?

Ne bireyselliğe kapıyorum kendimi, ne de başkalarına ulaşmak o kadar önemli. Çok kişiye ulaşmak geniş bir pazar yaratabilir, daha çok kazanırsın ve bu da belki biraz daha rahat çalışmanı sağlar. Ama beni huzurlu kılmaz. Çok kişinin görmesi üzebilir de. Sürünün içinde kara koyduğunda, zaten eninde sonunda kendiliğinden görünürsün. Biraz ayrık otu gibi hissediyorum kendimi. Ama, çizdiğim şeylerde bir geleneğin devamındayım; ta kaynağından buraya, bugüne akan suyun içinde

"Dostluk", 2010

yıkamıyorum.

Hat sanatı da bu suyun içinde; senin işlerinin hat sanatıyla nasıl bir ilişkisi var?

Hat sanatıyla ilişkim iki yönden. Birincisi, yüzeyin kullanımı; ikincisi, hattın şekilişindeki dizgeyle ilgili. Yüzeye hattı bir nefeste çekersin. Yüzey tamamen bir hayal perdesidir. Benim yaptığım şey de aynı; oyma sanatı gibi. Bu o geleneğin içinde var. Hat sadece bir yazının kâğıdın üzerine aktarılması değil, deriye, cama, değişik yüzeylere yapılır. Temel mesele zeminin her zaman üçüncü boyut yanılısamasına kapalı olmasıdır. Hat sanatı Bizans'a, Rus ikonlarına ya da Anadolu'da herhangi bir kilisedeki herhangi bir ikona da yakındır. Modernitenin getirdiği optik yanılısamayı, resimdeki yüzeyden fırlamış gibi duran üçüncü boyut yanılısamasını, figür geleneğini reddeden bir şeye dönüştürüyorsun. Bizim Akademi yıllarında, bizzat bizim atölyenin (Neşet Günel atölyesi) geleneğinde de olan anıtsal figür, anıtsal resim söylemi vardır. Aslında, Nazi ve sosyalist gerçekçi diyebileceğimiz resim dünyasını da ortaya çıkartan bir resim söylemi bu. Anıtsal resim, adı üstünde tuvale anıt gibi çakılan figürdür, sabitlenen, hareket etmeyen, hareket etmediği sürece izleyeni de aynı noktada sabitleyenidir. Tablonun temeli de budur. İster İsa yap, ister Musa, istersen köylü ya da ağaç, hepsi aynıdır. Göl-gelendirerek, tutup kavrayacakmış gibi gerçekçi kılarak üç boyutlu yanılısamasıyla tuvale figürü sabitlersin. Anıtsallık cüsseyle ilgili değil, anıtsallık figürün yüzey üzerinde hareket edememesidir. İşte bu bende yok. Tam tersi, bende figürler hem diklemesine hem de yanlamasına yüzeyden kaçan biçimler. Benim temelde çatıştığım mesele bu. Yüzeye koyduğum figürü, imgeyi ne kadar üç boyutlandırırırsın, süsleyerek, bezeyerek albenili hale getirirsen sabitlersin. Batı geleneğinde anıtsal resim böyle bir şey. İster enstalasyon yap, ister kavramsal yap alttaki davranış biçimi hep aynı. Seyredene verilen mesaj "beni arzula", "beni al", "benden öğren"... Didaktik bir tavra da giriyor.

Tabelacılıktan Akademi'ye, Akademi'den buraya hangi yollardan geçerek geldin?

10 yaşında tabelacının yanına girdim. İlk işim zımparalamak, şablon oymak, yeni ölenlerin mezar levhalarını yazmaktı. Bir sopanın ucuna geçirdiğin A3 boyutundaki levhaya ölen kişinin adını, öldüğü tarihi, ruhuna Fatiha yazarsın mezarın başına koyarsın. Şu anda yaptığımdan hiç farklı değil. O zamanki naif dünyamda, tabelaları yaparken kendiliğinden yazının etrafına bir çiçek, bir böcek ya da başka bir nesne çizmeye başladım. Ustama "bir böcek yapayım mı?" diye sorduğumda, "ölünün sahibine sor" dediğini hatırlıyorum. '66 ya da '67' ydi, saykodelik gruplardan birinin plak kabı geçmişti elime, kapaktaki kelebekler çok hoşuma gitmişti. "Ustam, bunun gibi kelebek yapayım mı?" diye sormuştum... Bir süre sonra, tabelaların üstü hayvan motifleriyle dolmaya başladı. Uzun süre bunu yaptım. O böcek ve yazı birlikteliğiyle daha sonra halk resimlerinde karşılaştım. Evdeki heybe, kilim, ayran içtiğin tastaki desenler... Bunlar farkında olmadan insanın hissiyatına siner. İyi bir rocker, hissiyatıyla davranır bence.

"Tablo"dan farklı olarak, senin resmin bakanda ne etki uyandırıyor sence?

İzleyenden, bakandan ne beklediğim anlamında so-